

Windischgrätz herceg

Alfred Candidus Ferdinand zu Windisch-Grätz herceg (Brüsszel, 1787. május 11. – Bécs, 1862. március 21.) császári és királyi tábornagy, az 1848–49-es magyar szabadságharc egy időszakában a császári csapatok főparancsnoka. Ősi stájer főnemesi családból származott, őseit a 11. századig tudta visszavezetni.

Az ifjú Alfred Candidus herceg különösen a katonai tudományokra kiterjedő, gondos nevelést kapott. Tizenhét évesen, 1804-ben lépett be a császári hadseregbe, főhadnagy lett egy ulánus ezredben. Részt vett a napóleoni háborúkban, és gyorsan emelkedett a katonai ranglétrán. 1813-ban már ezredes volt, 1814-ben megkapta a Katonai Mária Terézia-rend lovagkeresztjét és az orosz Szent György Rend negyedik osztályát. A bécsi kongresszus alatt, 1817. június 15-én megnősült, Marie Eleonore Phillipine zu Schwarzenberg hercegnőt (1795–1848), Felix zu Schwarzenberg miniszterelnök–külügyminiszter legidősebb nővérét vette feleségül. A következő években 7 gyermekük született. 1826-ban lett tábornok. 1833-tól altábornagyi rangot kapott, 1840-től kinevezték csehországi főhadparancsnoknak. Része volt a prágai munkásmozgalom 1844-es elfojtásában.

Az 1848. március 13-ai bécsi forradalom kitörésekor Windisch-Grätz éppen a fővárosban tartózkodott, az udvar őt bízta meg a császári palota védelmével és a rendszinálással. Az udvar és a felkelők azonban gyorsan megegyeztek, így e megbízatás érvényét veszítette. Május 24-én Windisch-Grätz visszatért Prágába, ahol június 11-én forradalom tört ki. Az ún. „pünkösdi felkelés” (csehül *květnová revoluce*) ellen indított katonai akció utcai harcokba torkollott, ennek során a herceg feleségét, Schwarzenberg Eleonórárt egy eltévedt golyó halálosan megsebesítette, és súlyosan megsebesült legidősebb fia, Alfréd is. A herceg csapatai június 17-ére elfojtották a mozgalmat.

Az október 6-ai bécsi forradalom kitörése után az Olmützbe menekült Ferdinánd császár október 16-án tábornaggyá léptette elő és kinevezte az Itálián kívüli császári haderő főparancsnokának, egyúttal teljhatalmat kapott a rend helyreállítására. A herceg – elsősorban a vasút segítségével – rövid idő alatt jelentős haderőt csoportosított át Bécs környékére. Az osztrák határon álló magyar hadsereg így elszalasztotta a lehetőséget, hogy a bécsi forradalom erőivel egyesüljön. Windisch-Grätz elég erősnek érezte seregét ahhoz, hogy csapatait két részre osztva, egyik részükkel a magyarok ellen vegye fel a küzdelmet, míg a többi egységgel befejezze Bécs ostromát. Ez a döntés a későbbiekben részben helytelennek bizonyult, mert a császári hadsereg október 30-án győzött ugyan a schwechati csatában, de nem semmisítette meg a visszavonuló magyar hadakat.

1848. október 31-én Windisch-Grätz csapatai benyomultak Bécsbe és leverték a forradalmat. A harcok során mintegy 2000 felkelő halt meg, a tüzéséggel is segített támadás nagy pusztítást okozott a városban is. Több elfogott felkelőt kivégeztek. Rögtönítélő bíróság elé állították és kivégezték Robert Blum német-osztrák politikust is, a frankfurti Birodalmi Gyűlés képviselőjét, nemzetközi felháborodást váltva ki.

A december 2-ai uralkodóváltás után Ferenc József császár meghagyta főparancsnoki beosztásában és megbízta a magyarországi „lázasítás” leverésével. Windisch-Grätz támadása december 9-e és 23-a között következett be. Erdélyben ekkor kezdődött Bem tábornok diadalmas hadjárata, azonban a magyar honvédség számára ez még a „vesztett csaták, csúfos futások” időszakába tartozik. A jelentős túlerőben lévő császári csapatok két hét alatt Buda közelébe jutottak, és január 5-én bevonultak a kiürített magyar fővárosba.

A herceg ezzel befejezettnek tekintette a hadjáratot, mert arra számított, hogy a visszavonuló honvéd egységek lassan feloszlanak. Nem ez történt. A magyar ellenállás a Tisza vonalán megszilárdult, és a honvéd haderő egyre több győztes ütközetet vívott. Windisch-Grätz csak februárban indított újabb támadást, a késlekedés azonban döntőnek bizonyult: a magyar haderő addigra átjutott a főváros feladásakor fellépő súlyos válságon. A február 26-án és 27-én vívott kápolnai csata császári győzelemmel végződött, de a herceg ismét túlértékelte a győzelmet, és meg sem kísérelte átlépni a Tisza vonalát. Ezzel lehetőség nyílt a magyar ellentámadás, a tavaszi hadjárat előkészítésére, amely április elején indult. A magyar sikerekben jelentős szerepe volt Windisch-Grätz katonai tehetetlenségének is, ezért április 12-én Ferenc József leváltotta. Utóda ideiglenesen Jellasics tábornagy, majd Welden tábornagy lett.

Bukása után visszavonult a közügyektől, haláláig már csak az 1850-es évek közepén jutott kisebb diplomáciai szerephez.

Báta történetének szomorú eseménye fűződik a nevéhez. 1849. július 22-én délelőtt az osztrák csapatok rajtaütöttek Bátán és felgyújtották. A tűz délelőtt 10 órától egésze estig égett. A tűzben leégett a református templom és a házak többsége. Leégett a városháza, a református és katolikus iskola épület, a plébánia. A védők a plébánia körül elbarikádozták magukat és kisebb csata alakult ki. A paplak ablakában fakupában hagyta valaki a borát a fakupa addig égett el, amíg a bor volt benne. Az osztrákok a Sziloson keresztül ereszkedtek le Bátára. Tudni vélik, hogy valaki kinézett a kapu tetején, rögtön le is vágta a fejét. A bátai kis gyermekeket később úgy ijesztgették: Vigyázz, mert jönnek a Vindicsek!